

London, 2007

Londonski komunike ni razširil obsega agende bolonjskega procesa, temveč je poglobil ali razjasnil obstoječe elemente. Že v uvodnem delu so ministri eksplicitno obravnavali visoko šolstvo kot središčno institucijo moderne evropske družbe z mnogoterostjo smotrov:

»Naš namen je, da našim VŠU [visokošolskim ustanovam] zagotovimo potrebna sredstva [resources], da bodo lahko nadaljevala z izpolnjevanjem celotnega razpona svojih ciljev. Ti cilji vključujejo: pripravo študentk in študentov na življenje aktivnih državljanek in državljanov v demokratični družbi, pripravo študentk in študentov na njihove prihodnje kariere ter omogočanje njihovega osebnega razvoja, ustvarjanje in vzdrževanje širokih, vrhunskih podlag znanja ter spodbujanje raziskovanja in inovativnosti« (*Londonski komunike*, 2007).

Londonska definicija predstavlja prvi obsežen vseevropski politični dogovor glede smotrov visokošolskih institucij in hkrati nakazuje normativni odnos držav članic bolonjskega procesa do visokega šolstva. Veliko zaslugo za tovrstno opredelitev smotrov v bolonjskem diskurzu nosi Svet Evrope. Njegovi predstavniki so se skozi celoten proces vztrajno zavzemali za idejo visokega šolstva kot ključnega dejavnika krepitve demokracije.

Tako opredeljeni smotri visokega šolstva so rezultat napetosti in antagonizmov različnih konceptov, ki so se dotlej pojavljali v bolonjskem diskurzu. V Pragi je bilo visoko šolstvo označeno kot javno dobro in javna odgovornost. Nasprotja konceptov so se nato izrazila v Bergenu, kjer se je visoko šolstvo znašlo med krepitvijo družbene skladnosti, zmanjševanjem družbenih in spolnih neenakosti na eni strani in gospodarsko strategijo Evropske unije na drugi. V Bergenu se je ekonomski funkciji dodala še kulturna funkcija in funkcija družbene skladnosti. Idejno ozadje prizadevanja za londonsko definicijo smotrov je torej težnja po krepitvi normativne dimenzije bolonjskega diskurza za uravnoteženje kognitivne dimenzije, ki je visoko šolstvo prikazovala predvsem v kontekstu praktičnega in strateškega reševanja problema konkurenčnosti Evrope v globalnem gospodarstvu.

»Dejstvo, da Svet Evrope ni uspel vstaviti definicije že v *Bergenski komunike*, je bila tudi posledica stalnega pritiska Evropske komisije in nekaterih delegacij, da se obdrži tekst jedrnat in se usmeri le na nekaj po njihovem mnenju izvedljivih ciljev: priznavanje [kvalifikacij], zagotavljanje kakovosti in strukturo študijskih stopenj« (*Intervju 3*).